

Komunikace osob se sluchovým postižením (část - komunikace, odezírání, PAZ)

- *communicatio* – spojení, sdělování
- *obecně lidská schopnost* využívat výrazových prostředků pro vytváření, udržování a pěstování mezilidských vztahů

Význam mezilidské komunikace:

- dorozumění, vybízení k určité činnosti, kontrolní fce., budování citů a emocí, budování sociálních vztahů, atd.

- **komunikační schopnost** - užívat jazyk jako *system znaků a symbolů* ve všech jeho formách
- **komunikační proces** – sdělování a výměna informací

Verbální komunikace

Nonverbální komunikace

prostředky nonverbální komunikace

- mimika
- proxemika
- fyzický postoj (sklon hlavy, nakročení)
- gestika
- haptika
- pohled
- úprava zevnějšku, úprava okolí

Komunikace osob se sluchovým postižením

- 2 základní komunikační systémy:

a) *Audio-orální*

a) *Vizuálně-motorický*

Rozvoj jazykových kompetencí u osob se sluchovým postižením

- cíl:
- jazyková intervence zaměřena především na získání základů verbálních i neverbálních komunikačních dovedností:

- a) vizuálně-motorických
- b) orálních
- c) vizuálních
- d) zvukových

Komunikační formy u osob se SP

- mluvená (hlásková) řeč
- odezírání
- psaná forma řeči
- daktylotika, daktylní abeceda / prstová abeceda
- pomocné artikulační znaky (PAZ)
- znakový jazyk
- znakový jazyk
- Gestuno
- mezinárodní znakový systém
- mimika
- gestikulace
- dramtizace
- pantomima

Odezírání

- **odezírání** *nemůže nikdy zcela nahradit sluch* a je vnímáno jako jeho **nedokonalá náhrada**
- jeho kvalita je přímo závislá na *kombinaci vloh a na vrozených předpokladech* pro jejich rozvoj
- realizuje se prostřednictvím vnímání *tzv. kinémů*
- *několik fonémů* má jeden *společný kiném*
- některé hlásky mají kiném prakticky *zrakem nezachytitelný*
- *nejlépe* se odezírají *samohlásky*

Podmínky odezírání

Vnější podmínky odezírání

- a) *dokonalý a nepřerušovaný zrakový kontakt*
- b) *osvětlení*
- c) *vzdálenost mluvící osoby*
- d) *řeč, její tempo a rytmus*
- e) *způsob výslovnosti mluvícího*
- f) *momentální situace*
- g) *znalost tématu hovoru*
- h) *další zdroje hluku (TV, rádio)*

Vnitřní podmínky odezírání

- vnitřní předpoklady pro úspěšné odezírání u každého člověka jiné
- * *vnitřní psychické a somatické podmínky trvalejšího i aktuálního rázu*
  - momentální zdravotní stav
  - stav zraku
  - nemoc a bolesti
  - únava
  - pozornost
  - emoční a motivační stránka
  - míra uspokojení potřeb
  - pozitivní citový kontakt
  - postřeh a pohotovost
  - paměť
  - vrozené předpoklady pro rozvoj dorozumívacích dovedností

Stupně odezírání

- rozlišujeme **tři stupně odezírání**, které na sebe postupně navazují a každý musí projít nejprve stupněm nižším, aby se mohl dostat ke stupni vyššímu

a) odezírání ideovizuální, globální, pasivní, primární

b) odezírání vizuálně-fonetické, technické, lexikální

c) odezírání ideativní, rozumové, integrální

Složky odezírání

1) technická složka

a) samohlásky

b) souhlásky

- kiném

Shrnutí:

- trénink odezírání, viditelnost mluvních pohybů, viditelnost jednotlivých hlásek, vliv okolních hlásek na mluvní obraz, zvýraznění viditelných mluvních pohybů, rytmus a tempo řeči, rozdíly mezi psanou a mluvenou podobou slova

b) psychická složka odezírání

(logické doplňování neúplných ústních obrazů a kombinační schopnosti)

Shrnutí:

- koncentrace a rozsah pozornosti při odezírání, zpracování vizuálních vjemů řeči v mozku, plasticita mozku a odezírání, paměťové funkce při odezírání, zatížení krátkodobé paměti při odezírání, logické myšlení, kombinační schopnosti, doba potřebná k odezírání, náročnost psychické činnosti při odezírání

Jazykové aspekty odezírání

Vliv sociálních zkušeností na odezírání

Význam zraku pro odezírání

Rozvoj zrakového vnímání

Pomocné artikulační znaky

- značky pomáhající při hláskové komunikaci
  - používají se **při rozvíjení zvukové stránky mluvené řeči dětí se sluchovým postižením**
  - *podporují správnou artikulaci příslušných hlásek*
  - jejich počet odpovídá počtu hlásek mluveného národního jazyka
  - vztahují se **k fonémům** x daktylní znaky ke grafémům
  - **PAZ upozorňují na :**
-
- **další fce. PAZ :**